

Aaviste AVVIISI

Ylä-Savon Auvisten sukuseura ry:n julkaisu

2020

Aaviste Auviksi 2020

Sisällys

- 3 Puheenjohtajan palsta
- 4 Sukuseura 20 vuotta: Suomi 2000-luvulla
- 8 Auvisten isälinjan DNA
- 18 Kuva ja sen tarina
- 20 Hyvä kiertämään

Jäsenlehden julkaisija:	Ylä-Savon Auvisten sukuseura ry, www.sukuseura-auviset.fi
Vastaava päätoimittaja:	Heikki Auvinen
Muut kirjoittajat:	Ari Kolehmainen, Pirjo Hirvonen, Sinikka Auvinen, Anni Kainulainen
Taitto ja kansikuva	Anni Kainulainen

Puheenjohtajan palsta

LAAJALTI VAIKUTTAVA KORONA-EPIDEMIA vaikuttaa myös sukuseuran toimintaan. Asia on vakava ja meidän täytyy mennä toiminnassa terveys edellä. Rajoitukset, suositukset ja terveysriskit ovat niin merkittävät, että hallitus päätti siirtää tälle vuodelle suunnitellun kesätaapaamisen ensi kesään 2021 ja vuosikokous pidetään marraskuun lopussa jos se terveyden kannalta on turvallista pitää. Jos vuosikokousta ei voida pitää loppuvuonna, se myös siirtyy kesälle 2021.

TÄNÄ VUONNA SUKUSEURALLAMME ON JUHLAVUOSI, seura täyttää 20 vuotta. Toiminta on ollut alusta lähtien vakiintunutta ja suunnitelmallista, olemme kokoontuneet vuosittain, uusia sukuhaaroja on löytynyt ja olemme saaneet uusia jäseniä.

ASIOITA VOI AINA TEHDÄ PAREMMIN ja toimintaa kehittää. Siinä tärkeässä roolissa on vuoropuhelu jäsenistön ja hallituksen kesken. Sukuseurassa on ollut kiitettävästi aktiivisuutta viedä yhteisiä asioita eteenpäin. Tämän aktiivisuuden ylläpitäminen ja uusien jäsenten hankinta ovat haasteita tuleville hallituksille.

Onnittelut sukuseuralle!

Terveyttä ja hyvää vointia kaikille jäsenille.

Heikki Auvinen

Sukuseura 20 vuotta:

Suomi 2000-luvulla

Teksti Pirjo Hirvonen,

lähde Wikipedia, kuvat Wikimediasta Creative Commons lisenssillä (tekijät kremlin.ru; Jontts, Red, Tadeusz Mieczyski)

POLITIIKKA JA LAINSÄÄDÄNTÖ UUDISTUVAT JA KANSAINVÄLISTYVÄT. Talvella 2000 tasavallan presidentiksi valittiin ensimmäistä kertaa nainen, sosiaalidemokraattien Tarja Halonen, joka istui kaksi kautta. Suomen uusi perustuslaki tuli voimaan maaliskuussa 2000:

uudistus vahvisti parlamentaarista demokratiaa ja korosti pääministerin asemaa. Presidentin valta supistui. Suomi siirtyi euroon yhdentoista muun Euroopan unionin maan kanssa 1. tammikuuta 2002.

MATKAPUHELIMET YLEISTYIVÄT NOPEASTI ja lankapuhelinliittymien määrä kääntyi puolestaan selvään laskuun. Digitaalinen matkapuhelinjärjestelmä GSM syrjäytti 1980-luvun alussa käyttöön otetun analogisen NMT-järjestelmän. NMT-900-verkko suljettiin tammikuussa 2001 ja NMT-450-verkko tammikuussa 2003. Loppuvuonna 2008 Suomessa tilastoitiin lähes seitsemän miljoonaa matkaviestinliittymää, kun taas kiinteiden puhelinliittymien määrä oli laskenut alle 1,7 miljoonan

Matkapuhelimien ominaisuudet lisääntyivät. Vuosikymmenen alussa markkinoille tulivat kamerapuhelimet, joilla alkuun saattoi ottaa vain heikkotasoisia kuvia. Pikselimää-

rät ja kuvien laatu kohenivat vuosikymmenen kuluessa ja myös videokuvausmahdollisuus yleistyi. Matkapuhelimet pienenivät, halpenivat ja muuttivat ihmisten välistä kommunikointia. Vuonna 2000 Nokian osuuden Suomen bkt:sta laskettiin olevan peräti neljä prosenttia.

VAIKKA KOTITIEDOKONEITA OLI MYYTY JO 1980-LUVUN ALUSTA ALKAEN, niistä tuli joka kodin laitteita internetin myötä 2000-luvulla. Vuonna 2009 internet-yhteys oli noin neljässä kotitaloudessa viidestä. Tilaa vievien pöytäkoneiden sijaan hankittiin yhä useammin kannettava tietokone. Sosiaalinen media, some, oli 2000-luvun uutuus. Se mahdollisti käyttäjien toimimisen paitsi sisällöntuottajina pelkän vastaanottamisen sijaan. Suomenkielinen Facebook aloitti keväällä 2008. Monen teini-ikäisen suosikkisovellus oli Habbo, joka avattiin syksyllä 2000. Samana vuoden lopulla perustettiin myös IRC-Galleria. Wikipedia edusti uusia tiedontuottamisen muotoja. Suomenkielinen Wikipedia aloitti 2002 ja ylitti 200 000 artikkelin rajan ennen vuosikymmenen vaihdetta.

VIDEONAUHURIT ALKOIVAT KÄYDÄ JO VANHANAIAIKAISIKSI, kun DVD-teknologia teki tuloaan. Tilaa vievien kuvaputkitelevisioiden tilalle alkoi ilmestyä litteitä televisiovastaanottimia, joita kutsuttiin taulutelevisioiksi. Digisovittimet yleistyivät nopeaan tahtiin, mutta kävivät toisaalta digitelevisiovastaanottimien myötä pian tarpeettomiksi. Jokaisella laitteella oli oma kauko-ohjaimensa, joten olo-

huoneen pöydällä oli usein vähintään kolme kauko-ohjainta. Lisääntynyt laitemäärä aiheutti lisäksi melkoisia johtoviidakoita huoneiden nurkkiin, mikä suututti perheenemäntiä. Kotien teknologia kehittyi myös rakentamisessa. 2000-luvun pientalot olivat aiempaa useammin nollaenergiataloja. Uusien omakotitalojen keskikoko kasvoi: vuonna 2010 valmistuneet omakotitalot olivat keskikooltaan 144 neliömetriä.

KULTTUURIELÄMÄ KEHITTYI 2000-LUVULLA. 1990-luvulla Suomeen rantautunut stand up- eli lavakomiikka vakiintui 2000-luvulla. Tyyllilaji löysi tiensä myös televisioruutuihin, jolloin osasta koomikoita tuli tunnettuja kautta maan. Vaikka lehtien levikit laskivat 2000-luvulla, kansainvälisesti vertaillen Suomessa luettiin lehtiä edelleen poikkeuksellisen paljon. Sanomalehdet perustivat internet-lehtensä jo 1990-luvulla ja 2000-luvulla lehtien lukeminen siirtyi vuosi vuodelta enemmän verkkoon. Kari Hotakainen oli niin ikään pinnalla, hänen omakotitalounelmasta kertova aikalaisromaaninsa Juoksuhaudantie voitti Finlandia-palkinnon 2002 ja oli saman nimisen elokuvan pohjana. 2000-luvulla Suomessa oli käytössä televisiomaksu. Viranomaiset valvoivat kansalaisten koteja sen suhteen, kenellä on televisiolaite ja kenellä ei. Vuosikymmenen aikana Suomessa toteutettiin digisiirtymä. Digitaaliset koelähetykset oli aloitettu 1997. Lopullisesti digitekniikkaan siirryttiin Suomessa 1. syyskuuta 2007 kello 4.00. Televisio-ohjelmistossa uutta olivat formaatteihin perustuvat tositelevisiotuotannot. 2000-luvun television suosikkisarja Salatut elämät perustuu niin ikään formaattiin. "Salkkarit" aloitti alkuvuonna 1999. Yle TV1:n uutisankkuri Arvi Lind siirtyi eläkkeelle lokakuussa 2003. Talk show't eli keskusteluohjelmat vakiinnuttivat paikkansa suomalaisessa mediakentässä. 2000-luvun keskusteluohjelmia olivat muun muassa Arto Nyberg, Joonas Hytönen Show ja Hyppönen-Enbuske Experience.

SUOMALAISTA URHEILUA JA SUOMALAISTEN KÄSITYKSIÄ URHEILUSANKAREISTAAN ravisutti Lahden MM-hiihtojen dopingskandaali 2001, jolloin Suomi menetti

dopingrikkomusten takia peräti kolme mitalia. Lopulta Suomi tuli näissä kisoissa kolmanneksi saatuaan kaksi kultaa, viisi hopeaa ja kolme pronssia. 2000-luvun ensikymmenen menestyneimpiä hiihtäjiä on muun muassa Virpi Kuitunen. Mäkihyppääjistä muistetaan ainakin Janne Ahonen ja Matti Hautamäki, jotka ovat voittaneet useita mitaleja niin olympia- kuin MM-kisoissa. Hannu Manninen ja Samppa Lajunen voittivat useita kultamitaleja yhdistetyssä hiihdossa. Manninen on myös maailmancupin osakilpailuvoittojen määrällä mitattuna yhdistetyn historian kaikkein menestynein urheilija. Alppihiihtäjä Kalle Palander voitti pujottelun maailmancupin 2002–2003. Tanja Poutiainen on arvokisamitalien määrällä mitattuna Suomen menestynein alppihiihtäjä. Suomen menestyneimmistä jalkapalloilijoista Sami Hyypiä pelasi Liverpoolissa ja Jari Litmanen useissa eri seuroissa. Hanna-Maria Seppälä voitti ensimmäisenä suomalaisena naisena uinnin maailmanmestaruuden 2003.

Auvisten isälinjan DNA

Teksti

Ari Kolehmainen, Juvalla 18.5.2020

Suku- ja historiapalvelu Menneen jäljet

DNA-testit sukututkimuksen apuvälineenä

DNA-avusteinen eli geneettinen sukututkimus tuo uuden ulottuvuuden perinteiseen sukututkimukseen. Se on sukututkimuksen apuväline, kysymys on siis kokonaan eri asiasta kuin lääketieteellisessä genetiikassa. Tuhannet suomalaiset yksityishenkilöt ja lukuisat sukuseurat ovat ottaneet DNA:n avuksi kun on selvitettävä sukunsa tai sukujensa geneettistä taustaa ja sukuhaarojen välisiä suhteita. Monet vanhoihin tutkimuksiin perustuvat teoriat sukujen alkuperästä ja sukuhaarojen keskinäisistä suhteista ovat DNA:n avulla saaneet tarkennuksia ja myös hyvin paljon muutoksia. Ihminen voi erehtyä asiakirjojen tulkinnoissa, kirjurit ja papit ovat voineet tehdä virheitä ja aina ei biologinen isäkään ole se kuka asiakirjoihin on merkitty – DNA kertoo kuitenkin aina lahjottoman totuuden.

Suomalaiset ovat pääasiassa kolmea isälinjaista haploryhmää: N:ää, I:tä (I1) ja R:ää (R1a ja R1b). Yli 60 prosenttia suomalaisista kuuluu idästä tulleeteseen N-haploryhmään. Itäsuomalaisten keskuudessa prosenttiosuus on yli 70, paikoin jopa 90. Suomalaisiin N-haplont alaryhmiin kuuluu monia alahaaroja joiden yhteinen kantaisä on jopa lähes 5000 vuoden päässä. Luonnollisesti isälinjoja on tullut nykyisen Suomen alueelle monissa eri aalloissa ja eri suunnista. DNA-tutkimukset tulevat auttamaan myös Suomen asutushistorian selvittämisessä. I1-haploryhmän osuus koko Suomen väestössä on vajaan 30 %:n luokkaa. Se on levinnyt Skandinaviasta Suomeen ja on yleinen erityisesti Länsi-Suomessa. Myös Savon alueella ja Karjalassa on vanhoja I-haploryhmään kuuluvia sukuja. R1a ja R1b ovat yleisiä laajalti Euroopassa ja Suomessa näiden

kahden, toisilleen varsin kaukaisen, ryhmän osuus on 10 %:n tietämällä. Muut isälinjaiset haploryhmät ovat Suomessa suhteellisen marginaalisia, joskin niitäkin on.

Suomalaisten isälinjat

Maailman miesväestön isälinjat on ryhmitelty kirjaintunnuksilla SNP-mutaatioiden perusteella. Suomessa yleisen haploryhmä N (N-M231 ja N-M232) polveutuu haploryhmästä NO. N-haplo on ilmeisesti suhteellisen nuori, ja se on levinnyt Pohjois-Euraasiaan vasta viime jääkauden jälkeen. Haploryhmän on esitetty syntyneen Kaakkois-Aasiassa noin 22 000 vuotta sitten ja levinneen sitten vastapäivään nykyisen Mongolian ja Pohjois-Kiinan alueelta Koillis-Eurooppaan saakka. Alaryhmä N-M178, johon myös Suomen N-haplon alaryhmät kuuluvat, syntyi ehkä 12000 – 8000 vuotta sitten Kiinan ja Mongolian alueella.

Suomalaisten N-haploisten yhteinen kantaisä on alle 5000 vuoden päässä.

Se on kulkeutunut aikojen kuluessa Siperian kautta Karjalan alueelle ja sieltä asutushistorian eri vaiheissa Suomen nykyistenkin rajojen sisälle. Osa linjoista on mahdollisesti tullut Baltian kautta. Noin 60 % kaikkien suomalaisten isälinjoista on itäistä N-haploryhmää. Itä-Suomessa N-haploryhmän osuus on selkeästi suurempi, jopa 70–90 prosentin välillä, alueesta riippuen.

Suomalaisten N-haploisten yhteinen kantaisä on kuitenkin alle 5000 vuoden päässä (mutaatio N-L1026). Tämänkin alku on silti vielä kaukana idässä. Mielenkiintoista on, että N-haploryhmä on erittäin yleinen myös suomensukuisilla kansoilla kaukana Venäjällä.

Suomalaisten toiseksi yleisin isälinja N-haplon jälkeen on skandinaavinen haploryhmä I1 (I-M253). Sen varhaisempi pääryhmä, haploryhmä I, syntyi Balkanilla 25–30 000 vuotta sitten mannerjäätikön ollessa laajimmillaan. Isälinja levisi vuosituhansien kuluessa länteen ja sitten pohjoiseen ilmaston lämmetessä ja jään reunan paetessa. Suomalaiset kuuluvat pääosin haploryhmään I1, joka syntyi oletettavasti Pohjois-

Ranskassa 5000–6000 vuotta sitten haploryhmä Tanskan salmien luona, josta levisi Ruotsiin.

N-haploryhmän vaiheet Itä-Aasiasta Suomeen

Maailman miesväestön haploryhmät ovat merkitty kirjaintunnuksilla. Kaikki testatut Auvisten sukuhaarat kuuluvat itäiseen N-haploryhmään, joten artikkelissa keskitytään N-haploryhmän esittelyyn. Lisäksi tällä hetkellä testatut Auvisten haarat näyttävät myös olevan samaa isälinjaa ja siten sukuhaaroille on löydettävissä yhteinen ”kanta-Auvinen”.

Mieslinjan haploryhmä N:n arvioidaan syntyneen noin 37000 vuotta sitten Kiinan/Mongolian alueella, mutta kaikkien testattujen N-haplon miesten yhteinen kantaisä olisi silti n. 22 000 vuoden päässä. Ensimmäinen väestöllinen N-haplon ”pullonkaula” olisi siten koko haploryhmän alussa. Käytännössä tämä tarkoittaa, että mieslinja on jatkunut n. 15 000 vuoden ajan vain yhdestä miehestä. Luonnollisesti muitakin linjoja on ollut, mutta ne ovat vuosituhansien kuluessa sammuneet mieslinjaisesti.

N-L1026, jonka yhteinen kantaisä on n. 5000 vuoden päässä, on selkeästi jo ns. suomalais-ugrilainen.

Kaikkien N-haploryhmän suomalaismiesten yhteinen kantaisä onkin juuri kyseinen N-L1026:n mutaation omannut mies. Kyseisen kantaisän jälkeläisiin kuuluvat myös balttilaiset N-miehet. Kantaisästä polveutuvat suomalaiset päähaarat N-VL29, joka sisältää kaksi alalinjaa: ns. itäeurooppalainen ja länsisuomalainen haaran sekä N-Z1936, joka on itäsuomalainen päälinja. Viimeksi mainittua on myös levinnyt jo hyvin varhain Hämeeseen karjalaisvaikutuksen myötä, siis kauan ennen savolaisekspansiota, jonka myötä juuri itäsuomalaiset isälinjat levisivät ja kasvoivat voimakkaasti. N-haploryhmä ei todennäköisesti olisi näin ylivöimäisen suuri suomalaisissa isälinjoissa ilman myöhemmän savolaisekspansion vaikutusta. Savolaissuvut, jotka pääosin olivat N-haploryhmää, paitsi levisivät, myös lisääntyivät voimakkaasti.

Vertailun vuoksi mainittakoon, että kun Suomessa N-haploryhmän osuus on yli 60 prosenttia, on Virossa N-ryhmään kuuluvia noin 1/3, reilu kolmasosa ja Liettuassa reilu 40 %. Venäjällä N-haploryhmään kuuluu n. 20, mutta Pohjois-Venäjällä n. 30 %.

N-Z1925, joka syntyi n. 3 400 vuotta sitten, ja on jo suuremmalti osin suomalainen haara. Se erkaantui aiemmin luetelluista jo n. 5000 vuotta sitten (N-L1026). Tätäkin on levinnyt Ruotsiin jo varhaisessa vaiheessa. Suurin myöhemmistä alahaaroista, N-Z1933 syntyi n. 2 200 vuotta sitten ja siitä haarautuvat ns. karjalainen N-VL62 ja ns. savolainen N-CTS4329. Jako savolaisiin ja karjalaisiin on hämäävä, mutta voidaan sa-

”N-haploryhmä ei todennäköisesti olisi näin ylivoimaisen suuri suomalaisissa isälinjoissa ilman myöhemmän savolaisekspansion vaikutusta. Savolaissuvut, jotka pääosin olivat N-haploryhmää, paitsi levisivät, myös lisääntyivät voimakkaasti.”

noa N-VL62:n olevan pidempään karjalainen ja N-CTS4329 taas vaikuttaisi tulleen Karjalasta Sisä-Suomeen, ehkäpä Hämeeseen ja on sieltä levittäytynyt Savoan jo mahdollisesti muutamia satoja vuosia ajanlaskun alun jälkeen, viimeistään 500-luvun jäl-

keen. N-VL62:n kahdesta suuresta päähaarasta N-Z1941 jäi pidempään karjalaiseksi, kun N-Z1939 levittäytyi jo hyvin pian ns. varhaisemman savolaishaaran jälkeen Savoan ja sitä voidaan kutsua ”myöhemmäksi savolaishaaraksi”.

Noin 400-luvulla syntynyt N-CTS3223 vaikuttaa jo eteläsavolaiselta haaralta. Sen alahaarat eli keskinäiset rinnakkaishaarat N-Z5894 ja N-Z5892 ovat syntyneet ehkä noin 500-luvun tietämillä. Näistä kahdesta N-Z5894 on selvästi laajempi. N-Z5892 on säilynyt vuosisatoja suppeana, mutta siitä polveutuu yksi myöhemmän Varkauden kaupungin ympäristössä laajalle levinnyt N-Y4374, joka on syntynyt n. 1000-luvun alussa.

N-haplom ”savolaiset”, ”karjalaiset” ja ”länsisuomalaiset”

On hyvä mennä isälinjaisten heimokäsitteiden sisälle ja nähdä, että jako niihin on hy-

vin veteen piirretty viiva. Yleisesti ottaen itäisen N-haploryhmän suomalaiset haarat voidaan jakaa kolmeen suureen päälinjaan. Näiden kaikkien yhteinen kantaisä on mutaatiossa N-L1026 eli noin 4900 vuoden päässä. Tästä linjasta polveutuu kuitenkin myös länsisuomalainen haara, jota on monesti kutsuttu hämäläiseksi tai satakuntalaiseksi N-haplon linjaksi. Se näyttää edustavan erittäin vanhaa asutusta nykyisen Suomen rajojen sisällä ja liittyynee jo pronssikautiseen asutukseen.

Kaikkein ongelmallisinta N-haplon alaryhmien luokittelussa on ollut jako savolaisiin ja karjalaisiin. On ensiksikin pohdittava mitä todella ovat savolaiset ja karjalaiset. Käsitys näistä heimoista perustaa paljolti myöhempään tilanteeseen. Mutta kun asiaa tarkastellaan isälinjaisen DNA:n tasolla, rajajaot alkavat hämärtyä. Tämän suuren savolais-karjalaisen ryhmän yhteinen kantaisä N-Z1933 on noin 2200 vuoden päässä. Sen jälkeläislinjat jakaantuvat kahteen suureen päähaaraan, joista toista (N-VL62) on kutsuttu karjalaiseksi ja toista (N-CTS4329) savolaiseksi. Tämä ei kuitenkaan kerro alkuunkaan koko totuutta, vaan johtaa pikemminkin harhaan.

”Kaikkein ongelmallisinta N-haplon alaryhmien luokittelussa on ollut jako savolaisiin ja karjalaisiin.”

Tarkastellaan aluksi isälinjan aikaisempia vaiheita. Edeltävä mutaatio linjassa on N-Z1927. Se on syntynyt noin 500 vuotta ennen ajanlaskun alkua eli suunnilleen Suomen pronssikauden ja rautakauden taitteessa. Vaikka N-Z1927:n ylivoimaisesti suu-

rin jälkeläishaara N-Z1933 on myöhemmältä levinnältään painottunut Savon ja Karjalan alueelle, ovat sen varhain haarautuneet muut linjat länsi- ja eteläsuomalaisia. Testatuissa ei ole lainkaan varhaisia karjalaislinjoja. Kun edetään vielä askel taaksepäin, siis mutaation N-Z1926, joka on syntynyt noin 700 vuotta ennen ajanlaskun alkua, ovat siitäkin haarautuvat varhaiset linjat länsisuomalaisia.

Kun hyppäämme tästä vielä seuraavaan mutaatioon, N-Z1928:aan, liikutaan ajassa noin 1300 vuotta ennen ajanlaskun alkua. Nyt pääsemme nykyisen Suo-

men rajojen ulkopuolelle, mutta emme suinkaan Karjalaan, vaan selvästi kauemmas: Kostromvskajan, Vologodskin ja Arkangelin seuduille. Näsitä Kostromvskaja sijaitsee Moskovasta koilliseen, Vologodskin alue on Moskovon pohjoispuolella ja Arkangel Vienanmeren rannalla.

Voidaan siten pohtia, ovatko ns. karjalaisiksi sanotut lainkaan karjalaisia, vaan onko koko ryhmä syntynytkin Länsi-Suomessa, jonne se olisi tullut noin 1000 vuotta ennen ajanlaskun alkua. Varhaisissa linjoista ei nimittäin löydy lainkaan karjalaisia, vaan hyppäämme venäläisistä osumista suoraan länsisuomalaisiin. Tämä muuttaisi perinteistä käsitystä karjalaiseksi kutsutusta linjasta (N-VL62), joka on siis savolais-karjalaisen päähaaraan N-Z1933 toinen alahaaroista.

N-VL62 on syntynyt ajanlaskun alun tietämillä ja sillä on kaksi erittäin suurta alahaaraa, joita on käsitelty hieman myös aiemmassa luvussa. Näitä molempia, N-Z1941:ä ja N-Z1939:ää, on nimitetty karjalaislinjoiksi. Joka tapauksessa N-Z1939:n kohdalla nimitys on kyseenalainen. Lähes kaikki sen jälkeläislinjat ovat asiakirjojen alkaessa savolaisia. N-Z1939:n valtavan kokoinen alahaara N-CTS6496 vaikuttaa jo savolaissyntyiselle. Sen kantaisä on elänyt ehkä 600-luvun tietämillä.

Rinnakkaishaara N-Z1941 on kylläkin vahvasti karjalainen, mutta sekin puuttuu Raja-Karjalasta ja sitä ei vaikuttaisi myöskään olleen Käkisalmen Karjalassa vanhastaan. N-Z1941 on yleinen Etelä-Karjalassa, Viipurin Karjalassa ja Kymenlaaksossa, mutta myös jo varhain Mikkelin seudulla Etelä-Savossa.

Asetelma ei kuitenkaan ole näin selkeä. N-VL62:n varhain haarautuvissa alalinjoissa on mukana jälleen venäläisiä osumia. Näitä löytyy mm. Kostromvskajasta, Kurganskajasta (sijaitsee kaukana idässä, Kazakstanin pohjoispuolella) ja Vladimirskin alueelta, joka sijaitsee Moskovon ja Novgorodin välissä. Vaikka venäläiset osumat puuttuvatkin

”Tämä tarkoittaisi sitä, että N-haplon savolais-karjalaiseksi kutsutun haaran kantaisät olisivat voineet tulla useassa eri aallossa ajanlaskun alun tietämillä ehkäpä Novgorodin alueelta nykyisen Suomen ja Karjalan kannaksen alueille.”

jälkeläislinjoista N-Z1925, N-Z1926, N-Z1927 ja N-Z1933, voi olla että kysymys on testiaukoista, sillä Venäjällä testattuja on suhteellisesti huomattavasti vähemmän kuin Suomessa.

”On hyvä muistaa, että se mitä nimitämme ”savolaiseksi” ja ”karjalaiseksi” isälinjaksi, on hyvin harhaanjohtavaa.”

Tämä tarkoittaisi sitä, että N-haplon savolais-karjalaiseksi kutsutun haaran kantaisät olisivat voineet tulla useassa eri aallossa ajanlaskun alun tietämillä ehkäpä Novgorodin alueelta nykyisen Suomen ja Karjalan kannaksen alueille. Samaan aikaan olisivat syntyneet niin Län-

si-Suomeen kuin Itä-Suomeen asettuneet jälkeläislinjat. Toisaalta kysymys voisi olla siitäkin, että linjat olisivat tulleet Suomen alueelle jo varhain pronssikaudella, ehkä 1000 vuotta ennen ajanlaskun alkua, mutta osa linjoista olisi levinnyt jälleen uudestaan itään. Kun DNA-testaus yleistyy jatkuvasti, hahmottuvat myös asutushistorian liikkeet tarkemmin. Joka tapauksessa jo tämänhetkisetkin tulokset antavat varsin mielenkiintoista pohdittavaa.

On hyvä muistaa, että se mitä nimitämme ”savolaiseksi” ja ”karjalaiseksi” isälinjaksi, on hyvin harhaanjohtavaa. Vaikka myös N-Z1939 lasketaan perinteisesti N-VL62:n eli ns. karjalaisoksen alahaaroihin, ovat N-Z1939:n päälinjat asuneet Savon alueella mahdollisesti jo noin 500-luvun tietämiltäkin lähtien. Toisaalta voidaan myös DNA-tuloksiin perustuen esittää kysymys onko tämä isälinja koskaan varsinaisesti edes ollutkaan karjalainen ja asunut Karjalassa vai onko ainoastaan sen rinnakkaislinja (N-Z1941) myöhemmin muodostunut karjalaiseksi. N-Z1941 on erittäin yleinen Viipurin Karjalassa, mutta sitä ei ole tullut vastaan esimerkiksi Käkisalmen Karjalan vanhoilla ortodoksisuvuilla. Auvisten isälinja kuuluu juuri tähän eteläkarjalaiseen N-Z1941:n alalinjoihin.

Vaikuttaisi sille, että Pähkinäsaaren rauhan (1323) raja näkyisi myös isälinjais-

sa DNA-tuloksissa ja savolais-karjalaisena pidetyn N-Z1933:n jälkeläislinjat esiintyvät-kin asiakirjojen alkaessa lähinnä rajan länsipuolella. Rajan itäpuolella on sen sijaan enemmän isälinjaisen alaryhmän N-CTS3451:n alalinjoja.

Auvisten isälinjan DNA

Kuten on jo mainittu, on N-haploryhmän jako savolaisiin ja karjalaisiin hämäävä ja harhaanjohtavakin. Näitä ns. karjalaisia on Savon alueella vanhastaan ainakin yhtä paljon, ellei enemmän kuin toista päähaaraa, ns. savolaishaaraa. Yleistäen voidaan sanoa että karjalaishaara on yleinen sekä Savon ja Karjalan alueella kun savolaishaara on harvinaisempi Karjalassa vanhastaan.

Tämän savolaisten ja karjalaisten viimeisen yhteisen mutaation omaavan kantaisän oletetaan eläneen noin 2200 vuotta sitten Karjalan puolella. Aika-arviot elävät koko ajan ja perustuvat YFull-palvelun keskimääräiseen laskelmaan SNP-mutaatioiden väleistä. Testattujen määrän kasvaminen tarkentaa myös ajoituksia. Tämä SNP eli N-Z1933, ja tämän omaavasta kantaisästä polveutuva isälinja, on selkeästi suurimmaksi kasvanut N-haploryhmä, jonka alahaaroihin kuuluu valtaosa itäsuomalaisista suvuista. SNP-tunnukset ovat kirjain- ja numeroyhdistelmiä, jotka voivat tuntua vaikeilta, mutta ne määrittävät aina kyseisen mutaation paikkaa haploryhmän puussa.

”Tämän savolaisten ja karjalaisten viimeisen yhteisen mutaation omaavan kantaisän oletetaan eläneen noin 2200 vuotta sitten Karjalan puolella.”

Uudet mutaatiot synnyttävät aina uusia alaoksia ja näin edetään kohti nykypäivää.

Seuraava SNP alavirtaan N-Z1933:sta on N-VL62. Sen mutaation omaavien kantaisän oletetaan eläneen noin 1950 vuotta sitten. Käytännössä tämä on jako N-haploryhmän savolaisiin ja karjalaisiin. N-VL62:n jälkeläiset ovat ns. karjalaisia, vaikka heidän jälkeläisiään on muuttanut Savoan jo kauan ennen sukunimien syntyä. N-

”Todennäköisesti mutaation omaava kantaisä on elänyt Kannaksella, mutta hänen mieslinjaisia jälkeläisiä on aikojen saatossa muuttanut laajalti moniin suuntiin. Koska kysymyksessä on aika ennen asiakirjoja, on DNA ainoa keino hahmottaa liikkeitä.”

VL62 jakaantuu useaan alahaaraan ja Auvisten isälinja kuuluu haaraan N-Z1941. Kantaisä ei ehkä ole vielä ollut Karjalankannaksella, sillä varhaisia alalinjoja löytyy vielä Venäjältä ja on toisaalta levinnyt Viroonkin. Tämän kantaisän oletetaan tämän hetken testien perusteella eläneen noin 1850 vuotta sitten. Hyvin

nopeasti tämä haara on jälleen haarautunut alalinja N-Z1940, johon myös Auviset kuuluvat. Kyseinen N-Z1940 vaikuttaa ensimmäiseltä ns. puhtaasti karjalaiselle linjalle. Jälleen hyvin piakkoin, muutaman sukupolven sisällä, on tapahtunut seuraava haarautuminen, ja yksi syntynyt alahaara on nimeltään N-Z4770.

Tästä eteenpäin kohti nykyaikaa edetessä seuraava Auvisten SNP-mutaatio on N-Z5038. Tämän alaryhmän kantaisä on elänyt ehkä noin 400–500-luvulla Karjalankannaksella. N-Z5038 on erittäin suuri alaryhmä ja siitä on versonut lukuisia ja lukuisia sukuja niin Etelä-Savoon, Kymenlaaksoon, Etelä-Karjalaan kuin Karjalankannakselle. Todennäköisesti mutaation omaava kantaisä on elänyt Kannaksella, mutta hänen mieslinjaisia jälkeläisiä on aikojen saatossa muuttanut laajalti moniin suuntiin. Koska kysymyksessä on aika ennen asiakirjoja, on DNA ainoa keino hahmottaa liikkeitä. Mitä enemmän eri sukuja testataan ja vertailutietokanta kasvaa, sitä paremmin pystytään esittämään luotettavimpia teorioita.

Ongelma ikäarvioissa tulee esille kun testien perusteella matemaattisesti lasketaan keskiarvoja. Toisissa haaroissa on tapahtunut huomattavasti enemmän mutaatioita kuin toisissa. Keskiarvot riippuvat paljon siitä minkä

verran testattuja kussakin haarassa on. Pieni testattujen määrä on alttiimpi virheellisille ikäyksille. N-VL62:n jälkeen tapahtuneet mutaatiot ovat tällä hetkellä YFullin ikäyksissä tapahtuneet käytännössä päällekkäin. Käytännössä välissä on kuitenkin aikanaan ollut useampia sukupolvia. Joka tapauksessa kantaisästä lähteneet poikalinjat ovat voimistuneet vahvasti ajanlaskun alun jälkeisinä vuosisatoina. Mielenkiintoinen ajatus on se, että miten harvalla parituhatta vuotta sitten eläneellä miehellä on mieslinjaisia jälkeläisiä ja ne keillä on, saattaa jälkeläisiä olla todella valtava määrä. DNA-testit ovat osoittaneet että sentään myös pienempiä erillislinjoja on yhä elossa.

Kun tarkastellaan Z-Z5038:n levinneisyyttä, niin siihen kuuluvia sukuja löytyy Savon lisäksi myös esimerkiksi Etelä-Karjalasta (Lemi ja Luumäki), luovutetusta Karjalasta (esim. Säkkijärvi ja Kurkijoki). Kyseessä on kuitenkin sen verran vanha mutaatio, että kyseisen mutaation omanneen kantaisän jälkeläiset ovat ehtineet

liikkua aikojen saatossa todella paljon ennen kuin pääsemme historiallisen ajan lähdeaineistoon (1540-luvulta lähtien) kiinni.

Seuraava Auvisten oksa on N-Z4786. Tämän mutaation omaava kantaisä on elänyt ehkä noin 600–900-luvun aikana rautakaudella. Linja on ilmeisimmin elänyt vielä Karjalankannaksella, vaikka sen alalinjoja on myöhemmin levinnyt erittäin laajalle.

Tästä seuraava SNP-mutaatio Auvisilla onkin N-BY35516. Sen jakaa Auvisten kanssa vielä myös Kososten, Volmosten, Hurskaisten ja Moisasten suvut sekä Keuruun Soikkanen. Todennäköisesti kantaisä on elänyt noin tuhtaisen vuotta sitten, joka tapauksessa useamman sata vuotta ennen sukunimien syntyä. Auvisen nimi olisi voinut syntyä noin 1300-luvulla. Vanhin itäsuomalainen sukunimiaines näyttäisi olevan noin 1200-luvulta.

Auvisten varhaishistoriassa on vielä paljon tutkimista ja sen suhteen ollaan vasta alkutaipaleella.

”Auvisen nimi olisi voinut syntyä noin 1300-luvulla. Vanhin itäsuomalainen sukunimiaines näyttäisi olevan noin 1200-luvulta.”

Kuva ja sen tarina

Ketä ja missä? Väinö-setä ja Teuvo-serkku, kotipaikalla Lipolassa

Mikä on kuvan tarina? Talonväen ollessa niityllä heinähommissa, pojat olivat keksineet kahverista (ruokakomero) piimäleilin ja syytäneet kaiken piiman porstun laipioon! Selkäsaunahan siitä oli koitunut. Poikien ilme kuvassa on vakava, koska kuva on otettu sota-aikana, ja pojat luulivat kuvaajan tulleen ampumaan heidät.

Aaviste Avviisissa voidaan julkaista jäsenten kuvia ja niiden taustatarinoita. Tällä kertaa tarinan on lähettänyt Sinikka Auvinen. Jos haluat oman tarinasi lehden sivuille, koosta tarinasi samaan tyyliin, ja lähetä se yhdistyksen hallitukselle!

Facebookissa tapahtuu,
tykkää sukuseuran sivusta!

Sukuseuralla on nyt
myös keskusteluryhmä.

**LIITY
JOUKKOON!**

Teksti Anni Kainulainen

TÄTÄ KIRJOITTAESSA KORONAVIRUS ON PINNALLA kaikkialla tiedotusvälineissä. Vaihtelu olisi tervetullutta tähän karanteenitilanteeseen, jossa ajatukset ja toiminta pyörivät tiukkaa kehää pandemian ympärillä. Mieleepä tuli kuitenkin myös tulevaisuus. Joskus vuosien ja vuosien päästä joku vielä selailee sukuseuran vanhoja julkaisuja. Viruskeskustelua tuntuu tulevan nyt joka tuutista, mutta aikojen saatossa tämäkin arjen mullistus unohtuu. Siksi on sopivaa, vaikka niin tylsä kuin ajatus onkin, että pandemia jättää merkkinsä myös sukuseuramme paperijälkeen. Tänä vuonna 2020, sukuseuramme 20-vuotis juhluvuonna, Suomi suojautuu koronaepidemiaa vastaan, ja Auviset ovat omalla pienellä panoksellaan siinä mukana.

KORONAVIRUKSEN YHTEYDESSÄ PUHUTAAN R0-LUVUSTA, jolla tarkoitetaan uusien tartuntojen määrää, jotka yksi koronatartunnan saanut laskennallisesti aiheuttaa. Jos yksi koronaan sairastunut tartuttaa esimerkiksi kaksi ihmistä, koronan R0-luku olisi tällöin kaksi. R0-luku on tieteellisen tutkimuksen työväline, mutta sen ydinidea voisi mielestäni hyödyntää ajattelussa muissakin yhteyksissä. Jokainen voi tahoillaan pohtia, mikä voisi olla hyvien tekojen R0-luku. Mitä tarkoitetaan sillä, että laitetaan 'hyvä kiertämään'? Hyvät teot monistuvat samoin kun virukset, jos vain hyvän teon vastaanottajat muistavat vuorollaan auttaa muita. Pave Maijasen sanoin: "Sillä jokainen, joka apua saa, sitä joskus tajuu myös antaa". Samoin kuin koronaviruksen tartuntaan, jokainen meistä voi osaltaan vaikuttaa hyvien tekojen leviämiseen.

EPIDEMIA VAIKUTTAÄ PERHEISSÄ JA SUVUISSA ympäri Suomen. Vaikka samassa taloudessa elävien perheenjäsenten kanssa saa edelleen viettää aikaa, sukulaisten välinen vuorovaikutus jää paljon kapeammaksi kuin ilman valtiovallan asettamia suojaamistoimia. Lapset ja lapsenlapset eivät voi vierailla isovanhempien luona, eikä serkkulaan voi lähteä kyläilemään kuten ennen. Onneksi normaali arki palaa ennemmin tai myöhemmin. Sitä päivää odotellessa kannattaa muistaa soitella kuulumisia. Jos karanteenissa onkin yht' äkkiä ylimääräistä aikaa käsissä, kannattaa myös harkita muistelon tai muun kirjoituksen kirjoittamista Avviisiin tai sukuseuran Facebook-ryhmään!

Ylä-Savon Auvisten sukuseura ry:n jäsenlomake

Ilmoita tällä lomakkeella itsesi ja muut saman ruokakunnan jäsenet sukuseuran jäseniksi. Leikkaa sivu irti ja postita osoitteella :

Heikki Auvinen, Venlantie 20 B, 04200 KERAVALA

Nimi	
Syntymäaika ja -paikka	
Lähiosoite	
Postinumero ja -toimipaikka	
Puhelinnumero	

Perhejäseniksi liittyvät saman ruokakunnan jäsenet:

Saat myöhemmin viitteellisen pankkisiirtolomakkeen jäsenmaksun mak-

Etunimi	Sukunimi	Syntymäaika ja -paikka

samiseksi. Jäsenmaksut varsinainen jäsen 15 euroa, puoliso tai muu perheenjäsen 5 euroa.

Lisätietoja antaa Heikki, puh. 040 586 1714